

MJÖLKVARN - TRÄULLSFABRIK

MJÖLKVARN

Mjölkvärnen i Hofmansbygd uppfördes omkring **1775**.

1841 nämns den som husbehovskvarn som ägdes till hälften vardera av åborna John Jönsson och Ola Nilsson på 2/3 mantal kronoskattehemmanet nr 114 Hofmansbygd. Den hade då ett par stenar

Efter 1860 var kvarnen upptagen i den tidens skattelängder, fyrktalslängder. Även sågen som tillhörde var med på listan. *Åboarne på numret af Såg och qvarn var bevillningen tre riksdaler och femtio öre.*

Ovanstående är taget ur Fyrktalslängder för Ringamåla socken år 1863.

Kvarnen byggdes om och moderniserades **1908**, man hade nu tre par stenar.

Hofmansbygds kvarn och såg hade 1904 ett taxeringsvärde på 9.000 kr. Innehavare var Håkan Nilsson och Julius Håkansson. 1912 var taxeringsvärdet 12.000 kr.

Kvarnen har legat på samma plats vid ån sedan 1770-talet.

I det gamla kvarnhuset som brann 1933 fanns förutom mjölkvarn även fyra träullshyvlar av äldre modell. Med dessa skulle möllaren på lediga stunder tillverka träull.

Efter branden uppfördes nya byggnader varvid kvarnen flyttades till andra sidan kvarnrännan. Det gamla kvarnhuset återuppbyggdes inte.

I samband med flyttningen fick kvarnen turbindrif. Branden hade förstört tidigare drivkällan, vattenhjulet.

Driften vid kvarnen upphörde **1955**.

TRÄULLSFABRIK

Träullsfabriken uppfördes omkring **1930**. Den nuvarande byggnaden uppfördes efter branden **1933**.

Maskinparken kom från Ebbamåla mekaniska verkstad som då börjat sin tillverkning av träullshyvlar.

Träullen användes mest som förpackningsmaterial. De största kunderna var porslinsfabriker och glasbruk, bl a glasbruket i Ryd. Även Ebbamåla Gjuteri fanns bland kunderna. En del av produktionen gick på export till England. Arbetsstyrkan var i genomsnitt 5 man.

Till fabriken var framdraget ett stickspår från järnvägen. På andra sidan vägen stod ett litet trähus. Där förvarades sågspån och flis från träullstillverkningen, hit fick bönderna komma och hämta "ströe".

Den 13 juni **1933** utbröt **brand** i träullsfabriken. Hela fabriksområdet stod i lågor, endast väggarna var kvar. Dessutom brann det i träklumpsupplaget om ca 400 famnar. Branden orsakade också en hel del tågförseningar, spåren gick alldeles utmed byggnaden. Av hettan blev rälsen böjd och kurvig. Det blev också fel på telefonförbindelserna då en del kablar brändes av i telefonväxeln.

I fabriken fanns ett lager av flera hundra träullsbalar. Dessa sprang sönder av hettan och gnistor fördes av vinden tvärs över ån där skogen antändes.

Bud sändes till Kyrkhult där kyrkklockorna kallade ihop folk för släckningsarbetet. Skogsbranden släcktes ganska snabbt och folket som kom fick i stället sysselsättning med släckningsarbeten vid fabriken.

Vid branden förstördes alla byggnaderna. Endast träullsfabriken återuppfördes som då fick sitt nuvarande utseende. Till denna byggnad flyttades mjölkvärnen.

Driften vid träullsfabriken lades ned **1966** och maskinerna såldes till ett glasbruk i Småland.

Fabriksområdet. Från vänster: Sågspånshuset, delvis skymt. Träklumpslagret, ovan detta syns ladugården som tillhörde södra gården. Träullsfabriken i den sammanbyggda huskroppen. Det gamla kvarnhuset. Vid ån, ungefär vid skyltens plats, var byns vattningsplats för kreatur. Här ställde också ofta bönderna sina "boltavagnar" i ån för att trähjulen skulle svälla så att järnringarna inte föll av. Fotot är från 1932 då den nya bron över Mörrumsån byggdes.